

ukrdrama.ui.org.ua

Author

Ludmila Tymošenko

Play

Moja Tara

Original name /
translated

Моя Тара

Translator

Valéria Juričková

Language of
translation

Slovak

Copyright of original
text belongs to

tymoshenko.ludmyla@gmail.com

Copyright of
translation belongs
to

valeria.jurickova@gmail.com

V knihe *Odviate vetrom* je epizóda o pohrebe Gerarda, otca Scarlet. Predtým, ako zatvoria truhlu, Will poprosí Scarlet, aby šla do domu. Hovorí, že je tehotná a na púl'ave by mohla prísť o dieťa. Stará lady, ktorá ju sprevádzala, vraví: "On len nechcel, aby počula, ako budú zatĺkať klince na truhle. A mal pravdu. Pamätaj si, Scarlet: kým to nepočuješ, človek sa ti bude zdať živým. Ale keď ho počuješ... je to najhorší zvuk na svete – zvuk konca..."

Mala som 12 rokov, keď som čítala tieto riadky. Žila som vtedy s babkou Táňou v meste Ovruch v Žitomýrskej oblasti na Ukrajine. Keď som mala sedem mesiacov, moji rodičia ma k nej poslali z južného Kazachstanu, kde som sa narodila. Otec slúžil v ozbrojených silách v raketových zložkách. Čo presne robil? Keď je raketa uvedená do bojovej pohotovosti, zbrane musia byť neustále kontrolované. Riadia ich veliteľské stanovištia umiestnené pod zemou. Tieto rakety sa nazývali „Satan“ – v tom čase najťažšie jadrové hlavice (v posádke môjho otca ich bolo dvadsaťštyri). Dôstojníci sedeli v podzemí, aby udržali kontrolu nad raketou. Službukonajúci dôstojník vedel, že ak dostane rozkaz, musí stlačiť tlačidlo.

Existovali tri druhy pohotovosti. Prvým bola „neustála bojová pohotovosť“, vtedy v bunkri svietilo zelené signálne svetlo. Druhý - "zvýšená bojová pohotovosť", vtedy bolo svetlo modré. A tretie – „vojenské nebezpečenstvo“, svietilo červené svetlo a službukonajúci dôstojník musel spustiť všetky zariadenia, ktoré nasmerujú raketu na cieľ. Potom už len červené tlačidlo. Službukonajúci dôstojník vedel, že kliknutím naň zničí mesto desaťkrát väčšie ako Hirošima a Nagasaki dohromady.

Odtiaľ ma poslali k babičke na Ukrajinu, pretože klíma severného Kazachstanu nie je pre sedemmesačné dieťa veľmi priaznivé. 10 mesiacov zima a zvyšok - leto - tak vtipkovali miestni. V zime mínus štyridsať, v lete plus štyridsať. Bola som často chorá. Starší brat Serhij zostal so svojimi rodičmi. Mal iba päť rokov a bol veľmi vystrašený. Rovnako ako všetky sovietske deti, ktoré žili v podobných vojenských táboroch, sa bál jadrovej vojny. Už ako päťročný vedel, čo je to „neoprávnené správanie“.

Táto téma bola neustálym predmetom rozhovorov rodičov, učiteliek v škôlke, susedov, predavačov, ba aj kaderníkov v holičstve. Službukonajúci dôstojníci boli zvyčajne muži so silným odhodlaním a železnou psychikou. Ale občas im z nervového vypätia v hlave prešlo a zbláznili sa, keď celé dni sedeli v riadiacej miestnosti a sledovali farby signálneho svetla. Takáto mentálna premena sa musela odhaliť alebo z nejakých dôvodov predvídať. V opačnom prípade mohlo dôjsť k „neoprávnenému správaniu“ – keď si službukonajúci dôstojník uvedomil, že planétu Zem dokáže zomlieť na kašu, začal mať pocit, že to môže urobiť, keď sa mu zachce.

K takémuto „zlyhaniu“ mohlo dôjsť nielen v hlave konkrétneho človeka, ale aj v riadiacom systéme bunkra. Raz sa čosi pokazilo a červená kontrolka sa rozsvietila omylom. Kým v hrôze spotený službukonajúci dôstojník, namieril raketu na cieľ, veleniu sa podarilo vydať mužstvu príkaz a útok zastaviť.

Ja som sa jadrovej vojny nebála, lebo som žila u babky. V lete som jedla pirohy s višňami, v zime zemiakovú kašu s omáčkou. Babka sa so mnou sánkovala, vozila ma k novoročnému stromčeku a 9. mája sme kráčali v sprievode s transparentmi a tešili sa z mierového neba nad hlavou a z víťazstva nad fašizmom. Dedko zomrel ešte v 58. roku. Počas druhej svetovej vojny bojoval na rôznych frontoch – opravoval vojenské lietadlá. S babkou sa zoznámili v Nemecku, kam ju, ako mnohé mladé dievčatá, priviezli vlaky z Ukrajiny a nútili ju pracovať v nemeckých závodoch a fabrikách. Po ukončení vojny sa babka s dedom a čerstvo narodeným starším bratom môjho otca Valerijom (ktorému dali meno na počesť skúšobného pilota Valerija Čkalova) presťahovali k posádke v Bielorusku v meste Baranovyči. Keď mal môj otec Viktor 9 rokov, zomrel mu otec.

Počas paschy navštívil rodnú dedinu v žitomyrskom regióne a tak veľa „chodil po domoch“ (je zvykom počas sviatkov do rána do večera navštevovať susedov a piť samohonku), že po návrate k rodine v meste Baranovyči zomrel na infarkt. Bolo mu za babkou tak smutno, že hneď po návrate na ňu „vyliezol“ a srdce to nezvládlo. Mal 38 rokov. Babka, môj otec a jeho brat Valerij pamätajú zvuky zatĺkania klincov na truhle. Po ôsmich mesiacoch po dedovej smrti sa babka rozhodla vrátiť k rodine na Ukrajinu. V meste Ovruch jej a dvom synom prideliť komunálny byt. Dedova rodina požiadala o prevoz jeho tela do rodnej dediny pod Ovruchom. Babka preto musela predať jedínú vzácnu vec – nemecký trofejný akordeón. Truhlu vykopali, obložili jedličkovými vetvami, aby nebolo cítiť mŕtvolný zápach a previezli ju na cintorín v rodnej dedine. Otec dodnes neznáša vôňu choje. Potom dali babke dom, do ktorého ma ako sedemmesačnú poslali z južného Kazachstanu a žila som tam do mojich ôsmich rokov, kým ma rodičia nevzali k sebe do Ľvova.

Tento dom z červenej tehly sa stal mojím najvzácnejším miestom. Počas každých letných prázdnin som tam letela na krídlach (no, v skutočnosti som šla vlakom Ľvov-Luhansk s prestupom v Korostene). Vôňa jasmínu, ktorý rástol pri dome, sa mi spájala so začiatkom trvalého šťastia. 25. mája sa skončila škola a už 26. mája som dýchala vôňu kvetov z tohto kríka. Predo mnou boli tri mesiace nádherného bezstarostného času.

V to leto mi darovali dvojzväzkový román *Odviata vetrom* – táto kniha bola nedostatkovým tovarom, aby som ju mohla mať, museli sme odovzdať do zberu 20 kilogramov starého papiera. Predstavovala som si, že som Scarlet O'Hárová a babkin dom je Tara. Otvoril sa predo mnou zázračný svet. Časti o vojne sa mi zdali nudné, ale časti o vzťahoch medzi Scarlet a Rhettom som čítala znovu a znovu niekoľkokrát. Keď som čítala riadky o zvukoch konca, prvýkrát v živote som sa zľakla. Došlo mi, že aj babka raz zomrie a ja ich začujem. Našťastie sa tak stalo, až keď som mala 40. Babka prežila svojho manžela o 53 rokov a keď ju priviezli na cintorín v dedine, miestni vraveli, že ešte pamätali dedovu truhlu obloženú vetvami jedličky. Zomrela vo veku 92 rokov. Ženy, ktoré jej vyberali oblečenie do truhly, jej podviazali uvoľnenú čelusť šatkou. Spravili to tak silno, až sa zdalo, že sa babka v truhle usmieva. Na zatĺkanie klincov na truhle som bola pripravená.